

OBȘTEA MOȘNENILOR SLĂNICENI

Ca instituție, obștea a jucat un rol important în istoria românilor, fiind cea mai veche formă de producție, dezvoltată din comuna primitivă. Această formă de organizare a dăinuit până spre zilele noastre. Obștea era comunitatea teritorială care stăpânea în comun teren de cultură, pășuni, păduri și ape¹. Aceasta grupa, inițial, pe descendenții unui strămoș comun, un moș, de unde vine și cuvântul moșie, adică terenul stăpânit în devălmășie de către membrii aceleiași cete. „Pătrunderea în obște se făcea prin căsătorie sau înfrățire, iar mai târziu, prin cumpărare de pământ, dar toate numai cu aprobarea comunității“. Cum activitățile economice de bază erau cultivarea pământului și creșterea animalelor, suprafața de teren era repartizată în aceste direcții. „Vatra satului era înconjurată de trupurile de moșie, care cuprindeau terenul arabil, izlazul și pădurea“².

Obștea moșnenilor slăniceni își deapănă istoria în chip asemănător cu al celorlalte obști mușcelene, și nu numai. Stăpânirea în devălmășie a pădurilor, munților, izlazului, apei și chiar a unei părți a pământului de cultură este încă prezentă la începutul secolului al XIX-lea³. Intrarea în stăpânire individuală a vetrei satului și apoi a pământului de cultură din „mușcel“, cum îl numesc și astăzi locuitorii satului, a dus la slăbirea obștii. Scoaterea din indivizie a pământului de cultură a dus la apariția nemulțumirilor datorate faptului că suprafețele împărțite nu erau toate asemănătoare din punct de vedere calitativ, dar și datorate unor abuzuri din partea unor moșneni. Acest lucru a dus la intentarea de procese de către unii moșneni împotriva altora, procese care au durat peste 100 de ani. Jalbele cu implicații însemnate au fost judecate de către Veliții Boieri în anul 1825, a căror decizie s-a pus în aplicare abia în anul 1879. Aceste lungi procese au dus la sărăcirea unor moșneni și îmbogățirea altora, la introducerea în obște a unor străini și la accentuarea procesului de fărâmițare a proprietății obștești.

Stăpânirea în colectiv a izlazului, apei, prundișurilor, pădurilor și munților a dus la exploatarea și administrarea acestor bunuri în mod irațional. De aici creșterea golurilor alpine pe seama pădurilor de molid, apariția poienilor în pădurile de fag, dispariția pădurilor de stejar, degradarea izlazurilor, eroziuni de teren în preajma satului, inundații.

În aceste condiții statul intervine prin Ministerul Agriculturii și Domeniilor și pune sub control aceste bogății naturale prin Codul Silvic din 1910. Ministerul urma să întocmească așezăminte tip pentru obștile de moșneni care urmau să fie adaptate de fiecare obște și apoi să fie lege după care să se conducă și pe care s-o respecte. Pentru aceasta trebuiau stabiliți membrii obștii și drepturile fiecăruia. În acest sens au fost convocați moșnenii slăniceni la Primăria Domnești pentru data de 7 decembrie 1910, dar decizia nr. 5 adoptată acum de Comisia pentru stabilirea drepturilor moșnenilor este contestată de Nicolae și Anton Constantinescu și Nicolae preot Cornățeanu din Voinești-Mușcel. Tribunalul Mușcel fixează ca dată pentru judecarea acestor apeluri (contestații) ziua de 22 martie 1911. Pentru neîndeplinirea procedurii legale (nu a fost afișată pe ușile instituțiilor din sat data judecării apelurilor și nu s-a bătut toba 15 minute) moșnenii nu s-au prezentat la instanța de judecată, astfel că dezbaterile s-au amânat pentru luna mai, apoi septembrie, octombrie 1911 și ianuarie 1912, aprilie, septembrie, octombrie, decembrie, același an. De la această dată înainte, dezbaterile s-au amânat pentru că moșnenii aduceau, pe rând, acte de proprietate scrise în limba română cu caractere chirilice pe care nu le puteau citi și deci nu prea știau ce scrie în ele. Atunci, Tribunalul Mușcel numește pe profesorul câmpulungean Gheorghe Șapcaliu să transcrie acele documente în alfabet latin, primind câte 8 lei pentru fiecare act. Din nou se amână procesul pentru februarie, apoi mai, apoi octombrie 1913. La 15 decembrie 1912, Nicolae și Anton Constantinescu au depus acte la greșierul tribunalului, însoțite de un tablou, cu drepturile în obște ale descendenților a doi dintre cei patru moși slăniceni (popa Ion și Andrei cu fratele său popa Nicolae, zis Cârștina), conform hotărârii „Veliților Boieri din 1825, cu întărirea domnească din 1826, făcută la localitate în 2 iunie 1879“. La 20 mai 1913 depun un tablou și Nicolae Dudu și Dragomir Hera pentru descendenții celorlalți doi moși (Pavel și Mihăilă cu fratele său Nicola), după hotărârea Tribunalului Mușcel nr. 300 din 1875.

Separarea oficială a averii moșnenilor în două părți se face la 1825 de către hotărârea Veliților Boieri, așa cum se vede din acte și cum rezultă din dezbaterile judecătorești, ca urmare a plângerilor pe care le-au formulat unii moșneni nemulțumiți. Definitivarea acestei chestiuni mergea greu, întrucât moșnenii depuneau mereu acte la dosarul obștei. Se amână procesul pentru ianuarie 1914, apoi aprilie, apoi

¹ P.P. Panaitescu, *Introducere în istoria culturii românești*, București, 1969, f. 157.

² Florin Constantiniu, *op. cit.*, p. 41.

³ A.N.D.J.A., fond Judecătoria rurală Domnești, dosar 99/1910, f. 1-1501.

septembrie. Moșneanul Ștefan I. Radu Chirca trimite președintelui Tribunalului Mușcel informații despre proprietatea slănicenilor:

„1. Vatra satului cu casele, dependințele, grădinile moșnenilor și ale altor foști clăcași = 123 pogoane, plus 148 pogoane prundul apelor, drumuri etc.

2. Mușcele, cu locuri de arătură, fânețe și ogrăzi cu pruni și alți pomi roditori = 953 pogoane.

3. Întărcătoarea de Sud cuprinsă în actul de vânzare al lui Oancea Diaconu din 1791 martie 4 = 1920 de pogoane.

4. Întărcătorile de Nord numite: Piscul cu mesteceni, Măgura, Richițeaua, Rotundu, Gruiu și Poienile = 3.050 pogoane.

Punctul 3 și 4 servesc la pășunarea de vite și păduri pentru construcțiuni de case, lemne de foc și alte trebuințe tuturor moșnenilor.

5. Muntele Jupâneasa, compus din pășune și păduri = 2.380 pogoane.

6. Munții Iezerul Mare și Mic, compus din pășune și păduri = 3.060 pogoane.

Aceste proprietăți s-au stăpânit din vechime de patru moșneni: Popa Ion, Andrei, Mihăilă cu fratele său Nicola și Pavel“.

Moșneanul dă în continuare alte amănunte care aruncă o lumină și asupra modului cum s-au efectuat împărțirile proprietăților devălmașe, asupra disputei dintre descendenții celor patru moși și rezolvarea lor pe cale judecătorească. „Unii din succesorii moșului Mihăilă [...] crezându-se [...] nedreptățiți la stăpânirea proprietăților lor [...] de către succesorii moșilor Popa Ion și Andrei, i-au reclamat înaintea instanțelor judecătorești și, după mai mulți ani de judecată, Veliții Boieri au pronunțat deciziunea din anul 1825, confirmată și modificată de întărirea domnească din anul 1826, obligând însă pe reclamant ca să-și ia boiernași hotarnici care să lămurească prin hotărnicie cu câtă cantitate de pământ sânt ei năpăstuiți [...]. Astfel, îndreptățiți prin acea deciziune, tocmai la anul 1874 au făcut hotărnicia nr. 48 din 29 august acel an și cea cu numărul 300 din octombrie 1877 cu planurile lor topografice prin care s-a constatat că: reclamanții au fost năpăstuiți și călcați în drepturile lor [...] la mușcele cu 301 pogoane și stă<n>j<eni> p<ătrați> 671, loc cultivabil de fânețe și arătură“.

Un judecător delegat de Tribunalul Mușcel întocmește la fața locului, în zilele de 15-16 octombrie 1913, pe baza actelor, procesul-verbal însoțit de patru tablouri de genealogie a moșnenilor slăniceni. Acesta arată în ce fel a întocmit genealogia moșnenilor: „Din actele din dosar și din informațiile și recunoașterile moșnenilor prezenți, stabilind mai întâi că obștea [...] descindă din patru moși de origine care au putut fi cunoscuți, fără să se știe din cine anume descind și anume: 1. Popa Ion, 2. Andrei cu fratele său Popa Nicolae zis Cârștina, 3. Mihail cu fratele său Popa Nicola, 4. Pavel, că aceștia au existat prin anul 1600 și că proprietățile lor posedate de ei și apoi de moșnenii descendenți dintr-înșii sânt:

1. Islazul satului ca (1920 pogoane) 960 ha;

2. Pădure ca (3130 pogoane) 1565 ha;

3. Muntele Jupâneasa, pădure și pășune ca (2380 pogoane) 1190 ha;

4. Muntele Iezerul Mare și Mic ca (3050 pogoane) 1525 ha;

5. Mușcelul - fânețe de (1200 pogoane) 600 ha, însă în această proprietate declară că fiecare posedă proprietățile lor distincte, fără acte de partaj voluntar sau judecătorec“.

Iată dar că pe baza documentelor pe care le dețineau moșnenii, precum și pe baza lămuririlor ce le-au dat ei, având la bază tradiția moștenită, judecătorul a putut întocmi patru arbori genealogici ai moșnenilor slăniceni, care vor sta la baza stabilirii drepturilor de proprietate.

Apar și alte motive care determină amânarea stabilirii drepturilor moșnenilor în obște. Mai mulți moșneni cer tribunalului să mai amâne venirea la Slănic a judecătorului supleant în vederea alcătuirii tabloului cu drepturile moșnenești, pentru că mulți erau concentrați. De aceea cer să se amâne pentru octombrie 1914, astfel că și procesul se amână pentru 21-23 ianuarie 1915.

Judecătorul supleant Bucur Patraulea a lucrat la Slănic pentru întocmirea tabloului între 27 și 31 octombrie 1914, zilnic între orele 9-18, pe baza actelor, declarațiilor moșnenilor și a arborelui genealogic întocmit de judele Eugen Mărculescu.

Interesant că în tot timpul dezbaterilor pentru întocmirea arborelui genealogic și a tabloului cu drepturile moșnenești se făcea apel la documentele încheiate sub codul Caragea, pe baza căruia fetele nu puteau moșteni pe tați, ci erau înzestrate „cu drept de servitute de a aduce lemne pentru trebuința casei sale“. Într-adevăr în foile de zestre se făcea această precizare pentru fete.

În fine, la 21 ianuarie 1915 are loc dezbaterile la Tribunalul Mușcel pentru definitivarea tabloului. Dar și de data aceasta unii moșneni contestă drepturile altora, mai cu seamă cei ce dețineau suprafețe mari contestau pe cei cu drepturi puține. Președintelui Tribunalului i se cere de către moșneni să nu se ia în

discuție cele 1200 pogoane din mușcele „deoarece în această proprietate dâșii sânt divizați de fapt și stăpânește fiecare porțiuni distincte pe care are făcut construcțiuni și plantațiuni“.

Pentru studierea actelor din dosare tribunalul amână pronunțarea la 27 ianuarie 1915, când stabilește drepturile moșnenilor trecute într-un tablou, în proprietățile denumite Înțarcătoarea de Sud, Înțarcătoarea de Nord, munții Jupâneasa, Iezerul Mare, Iezerul Mic, prin sentința civilă nr. 23⁴. S-au stabilit, astfel, 129 de poziții în tabel (la unele poziții era trecută câte o persoană, la altele sub forma „moștenitorii decedatului...“, uneori fiind nominalizați moștenitorii), cu una mai puțin decât tabelul realizat la fața locului de către judecătorul Bucur Patraulea. Hotărârea a fost transcrisă la 26 februarie 1915 în Registrul de transcripțiuni al Tribunalului Mușcel.

Nemulțumiții, în frunte cu Nicolae preot Cornățeanu, au făcut recurs la Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția a II-a, care este respins la 20 iunie 1915. Astfel că „așezământul se poate face în tot cuprinsul său sub denumirea de Obștea moșnenilor slăniceni, cu reședința în satul Slănic, județul Mușcel“.

În privința averii se precizează în sentință: „Obștea descinde din patru moși: Popa Ion, Andrei cu fratele său popa Nicolae zis Cărstina, Mihăilă cu fratele său popa Nicola și Pavel. Acești patru moși ar fi existat prin anul 1600 și că proprietățile lor, posedate de ei în devălmășie și apoi de moșnenii descendenți dintr-înșii sunt:

1. Izlazul satului sau Înțarcătoarea de Sud în suprafață de 1920 pogoane;
2. Înțarcătoarea de Nord în suprafață de 3050 pogoane;
3. Muntele Jupâneasa în suprafață de 2380 pogoane;
4. Munții Iezerul Mare și Mic în suprafață de 3060 pogoane;
5. Mușcelul - fânețe și locuri de cultură, în suprafață de cca 1200 pogoane“.

Cine au fost acești moșneni și când au trăit am arătat la capitolul Evoluția Proprietății.

Drepturile moșnenilor se numeau dramuri, un dram fiind egal cu un pogon. Unii dintre moșneni aveau foarte puține dramuri, iar alții foarte multe. De exemplu moștenitorii Joița A. Popescu, anume Ion, Dumitru, Maria, Ileana Hera, Ioan A. Dobre și Chireața B. Popescu aveau numai un pogon în Înțarcătoarea de Sud și un pogon în Înțarcătoarea de Nord, iar Nicolae Constantinescu deținea 1898 dramuri în înțarcători și munți. Pentru susținerea acestei afirmații am întocmit genealogia unor familii de moșneni din satul Slănic, pe care le prezentăm în anexa nr. 3, din care se poate observa că unele familii au avut mulți descendenți, iar altele mai puțini. Această mare diferențiere s-a datorat faptului că unii moșneni au avut mai mulți urmași iar alții mai puțini și astfel s-a produs o diferențiere naturală (vezi anexa nr. 2). La aceasta s-a adăugat și faptul că unii și-au vândut o parte din drepturi iar alții le-au cumpărat. Însă au fost și cazuri când unii și-au însușit părți din proprietatea unor moșneni pe căi necinstite: Mihail (Lache) Proca, fiul preotului Mihail Proca, și-a însușit o parte din drepturile Zinei Mătăchioaia promițându-i că o va lua în căsătorie; Ghiță Postelnicu, unul dintre cei mai înstăriți slăniceni, având urmași decăzuți din punct de vedere intelectual, au putut fi păcăliți.

În legătură cu aceștia a apărut și butada: „Fața Morii și Ponorul stăpânește preceptorul“ (perceptor era Ilie Popescu). Un exemplu și mai concludent este acela al lui Nicolae Mavrodin, fiul lui „Mavrodin sin Radu boernaș de neam“ și al „Maria sin diaconu Nicu din Băililești“⁴. Născut la 26 februarie 1839 în Slănic și căsătorit, la 15 august 1867, cu Bucura, fiica lui Ion Pătru Grosaru și al Șuței din Aninoasa^{**}, ambii decedați, la 22 septembrie 1879 „a fost găsit mort astă-noapte, pe la orele 11, în hotelul D-lui Antone Constantinescu“ din Câmpulung, văr al defunctului. Tribunalul Mușcel a dispus libera înmormântare și efectuarea inventarului de averea rămasă de pe urma defunctului. Pe 25 septembrie 1879 Toma I. Nica, în numele primarului, consilierii comunali Toma Gh. Ungureanu și Dobre I. Dragna și notarul Gh. Furescu au făcut, la fața locului, inventar de averea mobilă și imobilă. În urma decesului au rămas trei copii minori: Mihail de 10 ani, Zamfir de 7 ani și Sofiea de 1 an și 7 luni, epitroapă fiind mama lor, văduva Bucura (Mița) Mavrodin⁵.

Inventarul întocmit cuprinde 96 de puncte: între nr. 1 și nr. 24 sunt înșirate terenurile cu denumirile și suprafețele lor, în total 99 de pogoane și 11 prăjini; la punctul 25 se menționează: „partea la Pădure în Izlaz și Înțarcători din tot hotarul“; iar la punctul 26 se precizează: „Partea la munții Jupâneasa, Ezeru mare și mic“; la punctul 27 „una casă mare pe pivniță de zid cu șase încăperi“; la 28 un grajd pentru boi, la 29 un

⁴ Idem, Tribunalul județului Mușcel, dosar 18/1915, f. 189 și urm.

⁵ Precizăm faptul că Mavrodin este nume de botez, apoi devenind nume de familie începând cu Nicolae, născut la 26 februarie 1839, ca fiu al lui Mavrodin, nepot al lui Radu (Răducanu, Răducu) și strănepot al popii Ioan.

^{**} Conform registrelor de stare civilă ale satelor Slănic și Aninoasa, aflate la A.N.D.J.A.

⁵ A.N.D.J.A., fond Judecătoria de Ocol Rural Domnești, dosar 188/1908, f. 1-104.

pătul de porumb, la 30 o povarnă. Între 31 și 82 sunt înșirate: hambare, troane, buți, putini, cazan de aramă, căruțe și diferite lucruri gospodărești; apoi lăzi de Brașov, mese, scaune, sfeșnice de aramă, saltele de lână, scoarțe, chilimuri, macaturi, perne, procoave, prosoape, șervete; două puști cu câte o țevă, două pistoale, un tesac, o sabie polițienească etc. Între 83 și 87 sunt menționate înscrisuri date de cei datornici la defunct: Milea Chivereanu și Din Chivereanu pentru lei 86 parale 6, dat în decembrie 1867, Iancu Dobre, Ghiță G. Ungureanu, Grigore Ungureanu ș.a. pentru 6.141 lei, din anul 1868, Nica Bucur Rusu pentru lei vechi 90, Gheorghe Stoica pentru 40 lei vechi, din 19 martie 1871; de asemenea a fost inventariată hotărnicia nr. 300 și planul moșiei Slănic cu munții. Între nr. 88 și nr. 96 sunt înșirate animalele pe care le deținea familia defunctului: 4 boi, 2 vaci mari, 1 junince, 2 mânzați, 1 cal de călărie, 129 oi „cu mari, cu mici“, 22 capre „cu mari, cu mici“, 40 râmători „cu mari cu mici“.

Pentru administrarea averii rămase de la defunct s-a creat un consiliu de familie din care au făcut parte: „Ioanu Constandinescu, Antone Constandinescu și Nicolae Constandinescu, toți din Câmpulungu, celu dintâi funcționar, iar cei din urmă cârciumari, și al doilea Nicolae Constandinescu, proprietar din Slănicu, care acești patru sunt veri primari cu răposatu N. Mavrodin“, din partea decedatului, și „Preotu Mihai Proca, Ionu Popescu și Ștefan Gheorghe Moisoiu“, din partea văduvei. Pe parcurs unii s-au retras (Ioan Constandinescu, preotul M. Proca) și au fost cooptați alții (Ion Grosaru, Vasile Grosaru din Aninoasa).

Anii au trecut și cei trei copii minori au împlinit vârsta majoratului, astfel că cel mare, la 11 august 1908, a făcut cerere la Judecătoria de Ocol Rural Domnești pentru a fi puși în posesia averii rămase de la tatăl lor. Judecătorul a pus următoarea rezoluție: „Se înaintează dosarul în original D-lui Administrator de plasă Nucșoara spre a da în primire averea după inventar și ne va referi cine și în baza căror titluri stăpânesc averea“.

Ca urmare, la 16 august 1908, administratorul plasei Nucșoara, Vasile Gustav, s-a deplasat la Slănic, unde, în prezența moștenitorilor, notarului și președintelui Comisiei Interimare a comunei Domnești, de care depindea satul Slănic, a încheiat proces-verbal de cele constatate referitor la inventarul averii decedatului, întocmit la 25 septembrie 1879. Citind fiecare punct din inventar a consemnat cele ce urmează:

1. Căminul părintesc unde a locuit soția decedatului N. Mavrodin și cele patru pogoane de lângă casă le stăpânea preotul M. Proca, pe care „îl cred, după informațiile ce am cules, chiriaș al acestui imobil, întrucât acest preot ar poseda o chitanță“.
2. Livada de la Bolovan, de 12 pogoane, o stăpânesc urmașii moșnenilor „Mihail și Pavel“.
3. Proprietatea Valea Mușcelului, de 3 pogoane, o stăpânește Anton Constantinescu, iar restul de 2 pogoane de urmașii moșnenilor Mihail și Pavel.
4. Livada numită Fața Morii, în mărime de 6 pogoane, este stăpânită de Nicolae Constantinescu în baza unui act de ipotecă, dar „care nu mi-a fost prezentat“.
5. Trupul de pământ numit Perișu, de 3 pogoane, este stăpânit de Nicolae Constantinescu, însă „acte nu mi-a prezentat“.
6. Grădina închisă de la Bufnerăști de 2 pogoane o stăpânește „fără acte“ Ion I. Dobre.
7. Livada de fânețe numită Deasupra Râpii, 2 pogoane, o stăpânește Nicolae Badea Băjescu.
8. Grădina cu pruni numită La Tănase în Băzug, de 4 pogoane, o stăpânesc moștenitorii Din Chivereanu.
9. Două grădini numite La Păunica (una de 2 pogoane, cealaltă de 5 prăjni) le stăpânesc moștenitorii lui Ion R. Chirca.
10. Trupul de pământ numit Ciricu, de 20 de pogoane, este stăpânit de preotul Mihai Proca.
11. Peticul de pământ cu pruni numit Fântâna de la Pârvuleasa, de 1 pogon, este stăpânit de Ștefan Chirca, Ion Chirca, Nicolae Constantinescu și Petre Hera.
12. Livada din Pârăul Mare, de 3 pogoane, este stăpânită de moștenitorii lui Ghiță Popa Ștefan.
13. La fel peticul de 1 pogon de la Nucii Ilinchii.
14. Peticul de pământ numit Cănepiștea din Zăvoi a fost distrus de apa Slănicului.
15. Livada numită La Nucii, către Pârăști, de 4 pogoane, este stăpânită de moștenitorii moșilor Mihail, Necula și Pavel.
16. Peticul numit La Nucul Rotund, de 1 pogon, este stăpânit de învățătorul Gheorghe Bădescu.
17. Peticul din Gura Pârăului, de 1,5 pogoane, este stăpânit de moștenitorii moșilor popa Ghiță Ștefan.
18. O livadă spre Mesteceni, de 2 pogoane, este stăpânită de moștenitorii moșilor Mihail, Necula și Pavel, „zisă acum obștea moșilor mici“.
19. La fel un petic de 1 pogon în Mesteceni.
20. Un petic de o jumătate pogon, numit Capu Malului, este stăpânit de moștenitorii Ion Popescu.
21. O grădină La Mărcuța este stăpânită de învățătorul Bădescu.
22. Un petic de o jumătate pogon în capul Coastei Bisericii este stăpânit de Ecaterina, văduva lui Ion Șerbănescu.
23. Un pogon cu pruni la Roghină, stăpânit de învățătorul Gh. Bădescu, învățătorul Diaconescu din Godeni și Ioniță Proca.
24. Grădina la Cireșu lui Matei, de 1 pogon, idem.

* Ulterior, casa și pământul au ajuns în proprietatea învățătorului Gh. Bădescu, apoi Dragomir Hera Antone, apoi Mircea Hera, urmașul acestuia.

** Deși pierduseră procesul cu moșii mari - vezi capitolul Evoluția proprietății.

Punctele 25 și 26 se referă la pădure și munți: 25. „Parte din pădure în izlaz este stăpânită de moștenitori. 26. Parte din munții Ezeru Mare și Mic și Jupâneasa este în stăpânirea moștenitorilor“. 28. „Pătulele de porumb distruse. 29. Un grajd pentru boi, asemenea. 30. Povarna nu mai există. 31. Trei hambare mari de porumb, asemenea. Despre lucrurile mobile prevăzute la numerele 32-92 se menționează că „nu mai există“, inclusiv toate animalele.

În privința documentelor pe care le deținuse văduva răposatului, la întocmirea inventarului, se consemnează: „Actele prevăzute în inventariu de la nr. 92 la nr. 96, după informațiunile ce avem de la săteni, au fost furate de Ion Nedelcu, astăzi în viață, care a suferit o condamnare de 15 zile, dar nu s-au mai găsit“.

Procesul-verbal se încheie astfel: „Cât despre titlurile de proprietate, rămâne ca fiecare dintre *acești pretinși proprietari* să le prezinte în instanță, întrucât la dresarea acestui act au fost lipsă din comună, fiind duși la munca câmpului“. Procesul-verbal a fost semnat de administratorul plasei Nucșoara, Vasile Gustav, moștenitorii Mihail și Sofica Mavrodin (celălalt frate, Zamfir, lipsind fiindcă „este dus pe câmpul Bărăganului, comuna Dudești, jud. Ialomița“), notarul comunei Domnești, P.G. Brănescu, iar președintele Comisiei Interimare Domnești „fiind interesat în cauză, nu voiește să semneze“. Acest proces-verbal arată cum și-au însușit unii slăniceni, printre care și verii decedatului, Nicolae și Antone Constantinescu, părți din averea răposatului, iar Ion Nedelcu i-a furat văduvei actele.

Ar fi trebuit ca văduva și fiii să deschidă procese împotriva celor care acaparaseră din averea răposatului, dar pentru aceasta era nevoie de mulți bani. Copilul cel mare, Mihail, ajunsese funcționar la Craiova, al doilea, Zamfir, în comuna Dudești, jud. Ialomița, iar cel mic, Sofica, a rămas lângă mama sa în Slănic. Nici frații răposatului nu i-au putut ajuta, deoarece Gheorghe Mavrodin decedase în 1873, la vârsta de 27 de ani, iar Ion Mavrodin se stabilise în comuna Pietroșița din jud. Dâmbovița, iar partea lor de avere rămăsese fratelui decedat.

În anul 1910, în vederea constituirii Obștii moșnenilor slăniceni, potrivit Codului Silvic, s-a întocmit tabelul cu moșnenii. La poziția 27 au fost trecuți „Moștenitorii Nic. Mavrodin“ (cei trei copii) cu următoarele suprafețe: „Întărcătoarea Oancea diaconu 62 pogoane, 648 stânjani; Întărcătoarea de Nord 64 pogoane, 137 stânjani; muntele Jupâneasa 92 pogoane; muntele Ezerul Mic 89 pogoane, 893 stânjani“⁶. Dar în tabelul întocmit ulterior răposatului nu mai figurează.

Correspondența lui Mihail Mavrodin de la Craiova cu mama și sora sa, Sofica^{*}, aflate la Slănic, cuprinde multe amănunte cu privire la acapararea averii răposatului. În timpul când se întocmeau tabelele cu moșnenii proprietari de pădure și munți, Mihail Mavrodin de la Craiova (copilul cel mare) este chemat să vină la Slănic pentru a susține cauza familiei. Acesta, la 12 iulie 1913, răspunde: „Mamă, eu nu pot veni la Slănic. Sunt concentrat cu trenurile militare“. Apoi a început Primul Război Mondial iar el a fost mobilizat. La 15 mai 1925 îi răspunde sorei, Sofia, referitor la stăpânirea ilegală de către unii a unor părți din pământul tatălui lor, că „mie nu mi-a plăcut să mă ocup de procese, fiindcă știu că Slănicul este blestemat [...]. Ași fi putut să iau toate peticile <pe> care le stăpânesc astăzi <unii> fără niciun titlu“. Realitatea este că era nevoie de bani pentru avocați și timp pentru a deschide procese împotriva fiecărui acaparator în parte.

Aceste dramuri au fost trecute într-un registru al drepturilor moșnenilor numit „Cartea Mare“, întocmit pe baza prevederilor art. 32 al. 2 și art. 39 al. 3 din Codul Silvic și care face parte integrantă din așezământ. Tabela a suferit continuu modificări prin introducerea de noi moșneni și ieșirea altora din obște care și-au pierdut drepturile prin vânzare, donații etc. Toate aceste modificări se înscriau în Cartea Mare de către Judecătoria de Ocol Domnești, pe raza căreia se afla satul Slănic.

Adunarea generală a obștii avea loc în luna ianuarie a fiecărui an, când se discutau probleme legate de realizarea bugetului, de împărțirea veniturilor dramurilor și alte chestiuni administrative. Se mai putea convoca adunarea generală și la altă dată, dacă situația o cerea. Adunările erau considerate legal constituite, conform art. 40 din Codul Silvic, când se întruneau cel puțin jumătate din reprezentanții obștii (adică cei ce dețineau cel puțin jumătate din dramuri), altfel se amânau la o altă dată și se țineau fără respectarea acestei condiții. Aceste adunări se anunțau cu cel puțin 25 de zile înainte la primăria locală, la Ocolul Silvic Aninoasa sau Domnești, la Judecătoria de Ocol Domnești și la Casa Centrală a Băncilor Populare. Hotărârile se luau de către cei ce dețineau majoritatea de drepturi și care erau prezenți la adunare. Obștea era condusă de un consiliu de administrație (administratori) format din: președinte și casier-secretar, mai

⁶ Idem, dosar 99/1910, f. 1-490.

^{*} Correspondența se află în posesia autorului acestei cărți.

târziu înființându-se și postul de contabil. Numărul mic al acestora se datora faptului că obștea nu dispunea de fonduri prea mari. Consiliul de administrație era ajutat de către cenzori. Remunerația administratorilor se făcea în procente și anume 8% din venitul obștii⁷.

În primii ani, președintele Anton Constantinescu era și casierul-secretar al obștii, iar din 1917 președinte este Gheorghe Bădescu, apoi M. Proca, Dragomir Hera etc., iar casier-secretar devine Nicolae Dudu până în 1948. Pădurea obștii era supravegheată de un pădurar, apoi de doi, trei pădurari, în unele perioade obștea angajând și un brigadier silvic.

Conform așezământului, obștea era obligată să-și întocmească bugetul de venituri și cheltuieli în fiecare an. Veniturile erau formate din arenda pășunilor din Întărcătorile de Sud (Schitu și Feriga) și Nord (Văcăria), din golarile munților Jupâneasa, Iezerul Mare și Mic, din plățile ce le făceau rudarii pentru crengile luate din pădure în vederea confecționării de mături și coșuri, din plata pășunatului ce o achitau atât moșnenii cât și clăcașii, din plata lemnelor de foc (focăritul) ce o făceau numai clăcașii. Mai târziu acestea au fost completate cu veniturile din exploatarea de păduri și arendarea vânatului.

Cheltuielile se compuneau din distribuirea beneficiilor către devălmași, conform numărului dramurilor ce le avea fiecare, remunerația administratorilor, a casierului-secretar, a contabilului, a personalului silvic (pădurari și brigadier silvic), dările fiscale, diferite taxe, cheltuieli de deplasare ale membrilor consiliului, chiria localului, luminat, încălzit, cheltuieli de cancelarie și imprimate etc. De pildă în anul 1917 venitul a fost de 3804,75 lei și cheltuielile de 1986 lei; li s-au împărțit moșnenilor 1667 de lei drept beneficiu. La cheltuieli se mai adaugă sumele ce se consemnau pe seama Ministerului Domeniilor ca garanție de împădurire, cele necesare pentru facerea și aplicarea amenajamentelor pădurilor, pentru măsurătorile și hotărnicile proprietăților obștii și controlul acestora, pentru consolidarea terenurilor, împădurirea terenurilor goale și a celor neproductive, pentru plantații în jurul satului, înființări de pepiniere⁸.

Consiliul de administrație avea obligația de a se ocupa de bunul mers al obștii, de păstrarea, exploatarea și administrarea averii devălmașe din toate punctele de vedere. Conform Codului Silvic pădurarii și brigadierul silvic erau confirmați în funcție de către Ministerul Domeniilor și Agriculturii. Ei aveau obligația de a păzi pădurile împotriva tăierilor nepermise din partea codevălmașilor sau a persoanelor străine, și a nu se introduce vite străine la pășune.

Veniturile erau mici, ele fiind constituite din taxa pășunatului și din focărit și din arenda pășunii din Întărcătoarea de Nord și din munți. Cei ce arendau aceste pășuni puteau să introducă vite și din alte localități de la care percepeau taxă. În 1917, de exemplu, lemnele de foc erau plătite astfel: 5 lei pe an cei ce luau lemne din pădure cu brațele; 10 lei pe an cei ce luau lemne cu vite trăgătoare; pășunea se plătea cu 6 lei pe an vita mare, 0,80 lei pentru oaie și 1 leu pentru capră. În unele situații grele pentru populație, așa cum a fost în anul 1917, când bărbații au fost mobilizați, s-au distribuit lemne de foc gratis, dintre cele căzute pe jos. Uneori obștea a ajutat cu fonduri instituțiile de pe raza satului: reparația clădirii primăriei, unde-și avea obștea cancelaria, reparația clădirii școlii, transportul pietrei pentru zidul împrejmuitor al bisericii și confecționarea porților de la intrare, facerea unor chilii în locul fostului schit de călugări din Poiana Schitu.

Proprietatea indiviză era greu de apărut, întrucât codevălmașii erau obișnuiți să se folosească de bunurile comune în mod dezorganizat. Izlazul din apropierea satului a fost folosit abuziv, pădurile au fost defrișate pentru nevoile lor, ducând la degradarea solului, la eroziuni și inundații, punând în pericol chiar satul. Apoi localnicii, dar și unii locuitori ai satelor vecine, au început să închidă grădini în proprietatea comună, unii dintre ei plantând pomi fructiferi pe aceste locuri. De asemenea tăierile din păduri se făceau tot la voia întâmplării, fiecare de unde voia, ceea ce a dus la degradarea arboretului și la îngreunarea refacerii pădurilor. De aceea Codul Silvic din 1910 a stabilit reguli după care izlazurile și golarile alpine puteau fi folosite și pădurile exploatare. Acest cod a obligat obștile de moșneni să-și întocmească un așezământ pe care să-l pună în practică și să-l respecte. Dar puterea obișnuinței era atât de mare, încât moșnenii au continuat să se folosească de bunurile comune fără a ține cont de prevederile regulamentare, comițând numeroase delict silvice. Permanent pădurarii făceau cunoscut că sătenii introduc vitele la pășune în locurile rezervate refacerii pădurilor (plantații), că taie lemne de foc sau de construcții nu din parcelele stabilite și pe bază de aprobare de la ocolul silvic, că închid grădini din izlaz. Delict silvice comiteau și locuitorii din satele Berevoiești, Albești, Lerești, Stănești, care erau vecine cu proprietatea obștii. La inspecțiile ce se făceau de către forurile superioare se consemnau aceste delict și nereguli. Codul

⁷ Idem, fond Obștea moșnenilor Slănic, dosar 1/1917-1924, f. 4.

⁸ Idem, dosar 3/1917, f. 5.

Silvic prevedea ca obștile să se preocupe de luarea unor măsuri pentru împăduriri, pentru plantarea de salcâmi în zonele degradate din preajma satului, de refacere a pădurilor. În acest sens, obștea și-a creat o pepinieră pentru puietii de salcâmi pentru zona izlazului și una în muntele Jupâneasa pentru puietii de molid. Cu ajutorul acestor pepiniere s-au făcut plantații în văile din Întărcătoarea de Sud, precum și în munții Jupâneasa și Iezere.

Sigur, veniturile ce le obținea obștea din încasările pentru pășune și focărit erau mici, iar taxele, cheltuielile pentru îndiguiuri și plantații, impozitele erau însemnate. Numai exploatarea pădurilor și prelucrarea lemnului ar fi adus beneficii mai importante. Dar acest lucru s-a pus în practică greu și cu întârziere din cauza depărtării pădurilor de fag și molid, a lipsei drumurilor și căilor ferate, precum și a lipsei de fonduri. Interesant este că slănicenii, cei ce posedau multe dramuri și aveau și posibilități materiale nu au trecut la exploatarea pădurilor, permițând străinilor să facă acest lucru. Așa au ajuns Mălăncioiu din Berevoiești, Andrei Cojocarul din Domnești și Societatea Tricorache din București să exploateze pădurile obștii.

Cu toate prevederile Codului Silvic, cu toate că obștea avea pădurar, se tăiau copaci din pădure fără aprobare. Prefectura era încunoștințată că se fură lemne de foc din pădure chiar de către moșneni, pe care le vând pe piața Câmpulungului. Aceasta a cerut Legiunii de Jandarmi Mușcel să se confiște lemnele, care să fie vândute prin licitație și banii să fie dați obștii. La 19 decembrie 1940 obștea face altă reclamație către prefectură în care arată că „20-30 de inși“ taie lemne pe care le vând la Câmpulung, Domnești și Aninoasa. Aceștia trec „Râul Târgului pe la fabrica Vălimăreanu“ și „gardienii sânt incapabili, ori mituiți“; nici jandarmul din Slănic „nu vrea să constate delictele, la fel și primăria, deși anual am ajutat-o cu lemne de foc și chiar cu materiale din care și-a făcut clădirea“.

În reclamație, obștea arată și acțiunile întreprinse de ea pentru întreținerea pădurii: „Am creat și amenajat izlazul pentru moșneni, care rivalizează cu cele mai bune pășuni; am făcut plantații de nuci pentru valorificare și ridicarea veniturilor obștii; am făcut plantații de stejari, ulmi, frasinii, salcâmi, în număr de 800.000 bucăți“⁹.

Ceva adevăr a fost în ceea ce a spus obștea, însă și exagerări. În primul rând satul nu beneficia de izlaz care „să rivalizeze cu cele mai bune pășuni“. În evidențele prefecturii satul Slănic se afla printre puținele localități din Mușcel cu izlaz mic și de calitate inferioară. În al doilea rând plantațiile făcute erau mult prea puține în raport cu necesarul.

De altfel plantații semnificative s-au făcut pe Gruiu-Mare, Gruiu-Mic, Cocini etc. după anul 1948. Aceste plantații s-au făcut cu locuitori din sat și cu elevi de la școala din localitate, cheltuielile fiind suportate de către stat.

Apărarea averii obștii se făcea cu greutate și cu cheltuielă, mai ales cu ocazia susținerii diferitelor procese: cele pe care le intenta obștea împotriva delincvenților silvici, cele care erau intentate obștii de către organele superioare în urma inspecțiilor și mai ales cel pornit împotriva Ministerului Agriculturii și Domeniilor, care cotropise 50 ha din pădurea obștii (în punctul Duvalmu) și care a durat mulți ani.

Pentru a deveni mai rentabilă s-a încercat o fuziune cu Cooperativa Slănic, dar organele superioare au constatat că era ilegal și s-au despărțit.

Așezământul din 1915 a mai suferit modificări în anul 1943, prin întocmirea altuia nou. În general se repetă, dar apar și unele noutăți. La art. 4, în vederea evitării tendințelor de acaparare de multe dramuri de către unii moșneni, s-a stabilit că niciun coproprietar nu poate să achiziționeze prin cumpărare sau donație mai mult de 10% din totalul drepturilor din colectivitate; niciun coproprietar nu poate să vândă din drepturile sale sub cota minimală fixată cu ocazia întocmirii tabelii de drepturi (1 pogon în cazul Slănicului); niciun coproprietar nu poate să dețină drepturi mai mici decât cea mai mică cotă fixată cu ocazia stabilirii drepturilor (cea din 1915); drepturile succesoriale sub cota minimă vor fi răscumpărate de către unul dintre membrii familiei sau de către obște la prețul zilei și apoi desființate; drepturile în obște nu pot fi vândute societăților comerciale.

Obștea moșnenilor își încetează activitatea după anul 1948 când pădurile au trecut în proprietatea statului, atribuțiile ei rezumându-se doar la administrarea izlazului satului și a golurilor alpine din munți¹⁰.

Evenimentele politice din decembrie 1989 au permis reînființarea obștii, prin sentința civilă nr. 865 din 15 februarie 2000 a Judecătoriei Câmpulung Mușcel. Proprietatea obștii se compune din:

⁹ Idem, fond Prefectura județului Mușcel, dosar 62/1940, nef.

¹⁰ Idem, dosar 2/1917, f. 24; 1/1917, f. 12, 19, 21, 45; 26/1923, f. 5; 166/1949, nef.

a. Fond forestier, în suprafață de 3493 ha, alcătuit din trupurile: Întărcători, 2222 ha; Jupâneasa-Menghia - 130 ha; Jupâneasa-Bratia, 701 ha; Iezerul Mare și Mic - 440 ha.

b. Izlazuri, în suprafață de 92 ha.

c. Goluri alpine, în suprafață de 692 ha, repartizate astfel: muntele Jupâneasa - 272 ha și munții Iezerul Mare și Mic - 420 ha*. Total 4277 ha.

Obștea Slănic și altele douăsprezece au constituit Asociația de Obști Mușcelene, cu sediul în Rucăr, care și-a creat Ocolul Silvic «Păpușa-Rucăr» în scopul aplicării regimului silvic pe toată suprafața acestora.

Ca mărime Obștea Slănic este a doua, după Obștea Câmpulung, obiectul de activitate fiind valorificarea masei lemnoase, care i-a adus, anual, profit în valoare de 5-6 miliarde lei. Valoarea unei acțiuni a crescut de la an la an: dacă în anul 2004 a fost de 27,57 lei, în anul 2008 a ajuns la 62 de lei. În afară de bani cei 551 de moșneni au primit, în fiecare an, câte o anumită cantitate de lemne de foc, la preț scăzut, în anul 2008 cantitatea fiind de 3 mc.

Pentru buna desfășurare a activității obștea și-a creat o bază materială proprie, cheltuind sume importante: a cumpărat de la primărie grajdul comunal și circa 400 mp, în anul 2004, la suma de 24 milioane lei; apoi clădirea a fost reabilitată și compartimentată potrivit nevoilor. După anul 2004 a fost construit un canton silvic, la nord de cătunul rudarilor, în care se găsește permanent un pădurar, care are obligația de a nu permite scoaterea de material lemnos din pădure fără forme legale. Obștea are patru cantoane, cu patru pădurari și un inginer (Ion Mărtoiu).

Pentru a-și asigura nevoia de puiți și-a creat două pepiniere: una pe Slănicul Sec, care produce 24.000 de puiți de molid, și alta pe Slănicul Mare, care produce 10.000 de puiți de molid, iar pentru viitor se preconizează înființarea celei de a treia pentru puiți de salcâr. *Sediul administrativ al obștii* are suprafața de 1,7 ha, iar în anul 2009 suprafața de 3,7 ha, acțiune determinată de o vijelie care s-a produs în anul 2005, când un mare număr de copaci au fost doborâți.

În cadrul Asociației Obștilor Mușcelene, cea din Slănic se află în frunte atât din punct de vedere al profitului, cât și al administrării proprietății. Criza economică se simte și în cadrul Obștii Slănic prin micșorarea cererii de material lemnos și scăderea prețului.

Obștea este condusă de un consiliu de administrație, care se alege din patru în patru ani. În momentul de față are următoarea componență: președinte - Onițoiu Ion (Mugurel), vicepreședinte - dr. Stănculescu Ruxandra, iar ca membri sunt Apostol Nicolae, Popescu P. Gheorghe, Moise Ion, Popescu A. Ion, Avram Gheorghe.

* Mai puțin cu 963 ha față de sentința civilă nr. 23/27.01.1915.

* Datele ne-au fost transmise de către președintele obștii.

